

ימים ידברו

יצחק שנברג: ימים ידברו, בנאות
כפר וירכתי עיר, הוצאת שוקן,
תש"ה.

בחמישה עשר הסיפורים החטובים בסיגנון נאה להפליא, סיגנון בעל קצב משלו, הכי נים המחבר נופים מכל צבעי הקשת של חיי הארץ. אתה מוצא כאן את השומר הגלילי הוותיק ואת זוג הזקנים הגרמני, את הסוחר הספרדי ואת הפועל התימני, את העיר והקבוצה והמושבה, יש שלימות בכנין הסיפורים, בעריכת המעשים והדיבורים, בסיגנון החומר ובקצב הלשוני. מדבר תימני בלשונו העשויה פסיפס של שברי פסוקים ומימרות, ומשוחח הגרמני הזקן בלשונו היבשה הדייקנית כפנקס ספרות, ומפספסת הצברית ממושבת הגליל בלשונו הפראית העוקצנית. אלא הדברים הם יותר מדי חגיגיים, מצוחצ'ים, וכאילו טורח המחבר, שהלשון לא תאבד את קצבה ועל כן יש להצניע את הזיזים והבליטות — הטבעיים לפעמים והמוסיפיים טעם לשבח, הנשימה הטבעית יוצאת מסוגנת, יצוקה בגבישים מעודנים, נוצצים, שמקפחים את מהותה. יש תרבות כתיבה גבוהה. לעתים לא קרובות מוצאים משפטים כל כך נאים. סיגנון קולח בקצב משלו, מבלי שייכשל, כשלון כל שהוא, תיאורים דקים ומובעים באמצעי ביטוי מיוחדים, אבל הדמויות אינן יוצאות בכל עמקי תן. האופי אינו נחקק בזכרון. אינו נחצב כמתוך סלע, הכול שרוי באור צה, מבושם עד שאפילו סיפורים עצובים מוארים בברק חגיגי. האנשים אינם מעוררים רחמים, אינם מושכים אותך להשתחף בצערם, לאחר שהם בעצמם אינם שרויים בצער. אולם מכריעים היתרונות המרובים: הבניין המי שוכלל, השלם, הגיוון בנושאים והנועם בפיסוקים והנעימה הלירית ובתי השוק הקלה. הלשון חוגגת כאן את נצחונותיה הגדולים. הנה הוא מכביש יהודי גרמני, עורך דין

לשעבר, עם מושבה וותיקה בגליל. כאן רואים את היסוד הקונסטרוקטיבי במידות זוי הפרקליט עוב את מקצועו הקודם, שמת את עניבת צווארו ונתן מנעלים כבדים לרגליו, והתנחל במושבה אשר על חופי הכי נרת. הוא התאקלם במקום החדש. ואילו לאחי אשתו, בחור כבן עשרים ושתיים, עולים חבליקליטה בקושי. לא שאינו רוצה לעבוד, להתנחל בנקודה, אלא מחמת חוסר הרגל העבודה אינה נדבקת לידיו. הגוף מקסים את הגפשי. הוא כולו מסכת צוהב שחוטית תכלת וירק. מהלכים בה שתי וערב. הרים נושאים שלום ופיסת'בר להם בראשם, וכתים צתורים כודדים מעומסים להם בצ' דיהם כטען דרכים כגמלת. בין בתרי הרים עומדת התכלת. פרגורים פרגורים לחציצה, וצלה של עב קלה מתפס בכרי המרעה במדרונות. זקלים גבוהים מנענעים כיכותי הם וגולשים בשדרה לכנרת כעדת ערר מים היורדים לטבילה ונושאים בגדיהם על ראשם. הכנרת רבוצה בין חופיה כעיגל של כחול, ורצינגוהות מתמשכים בה, מפכפכים ושופעים; דומה, לא השמש ייחמתם אלא נהורית כמורה שנוולה בתחתית המים. איזו דקות של תיאור שהולך ומתעדן לפרקי שירה. בכך, הגוף כובש את נפש העולה הח' דש, ואנשי הכפר אף הם נראים בעיניו כמושרשים עמוק עמוק באדמה. הרי צב' רית אחת, היודעת לרכב על סוס בלא אוכף ורסן, ומיטיבה לקצור בהרמש, וכימי מהר' מות היתה יוצאת למצפה על מגדל'הברי' כה. ארץ ישראל הצעירה. שכולת חבר שאי' נה מבקשת לה חשבונות רבים. והרי אבי' זקנה, ר' יחיאל מיכל, שמרבה לספר על חבורת התשעה שעלו ראשונים למקום. ה...גרמני" הצעיר מאזין לספוריה, סיפורי חלוצים קודמים, ומתהרהר את הירחוריו: יש לו לאדם סך'הכול מסויים של חיי נשמה וגוף. כשאינו עושה ויתורים בחיי נשמה נקל לו לוותר בעניינים שבגוף. אבל כרגיל, כל אחד נמשך לחדש. כך

הכרך מגרמניה רוצה להשתקע במושבה מתקנא באנשים השלמים, בלא קרעים שבי נפש ובלא יסורים של שינוי ערכים, בעוד שהצברית רוצה לנסוע לעיר: גם אני רוצה לראות חיים. כאן הימים עוברים בין פרות וחבל ודאגות של פרוטה. וכי מה? חיים של תנומה הם, תרדם ותישן, וכשי' תתעורר והנה כבר זקנת ועדיין לא חיות. וכי מה יש לי פה? הארים יפים והכנרת חמודה, אך עוד מעט ונהיה כקוצים שבורך ולא נדע לדבר דבר אל איש. אנו רואים אותה בעיר. היא נמצאת בבית קרובה. בית פקיד חשוב בחברה למסחר. האשה — ממרום החברה בעיר. דירה מותקנה לפי האופנה המקובלת. מסיבות'תהי. משחקי'קל' פים. קצת פילגטרופיה. כעבור ימים אחדים מתקבלת לעבודה בחור עוזרת'בית. ימים אפורים, משממנים. הכפרית מתחלת להכיר את העיר. היא עשויה טלאים טלאים של מעמדות וחוגים, וחומות סמויות חוצצות ביניהם. נדמה לי כי האנשים משחקים מין משחק של שפירי'קרת, מתהלכים כשות' פים לנשף מסכות הנזהרים מתוך הסכמ' חשאים לבל יקרעו את המסכה איש מעל פני רעהו. והיא חזרה למושבה. בתחום מוגבל הישף המחבר קטעיהווי ממושבה כפרית בין הרי'הגליל, מה'חברה הגבוהה' בעיר, וטהפנישה בין עולה חדש לבין הדור השלישי בארץ. אין עמקות רבה. אין טפוסים משוכללים. אבל האפיזודה מעובדת ביד מנוסה של אמן.

והנה הסיפור הנחמד על זוג זקנים מגר' מניה, הוא מנהל'באנק לשעבר, במקרה בא לארץ, מפני שנשתבשו הדרכים לאר' צות אחרות. והם חיים כאן, כאלפים אחרים, את חיהם הסגורים. הימים מחולקים חלוד קה מדוקדקת, וימות'השבוץ מהלכים במ' עגל קבוע. כל יום וכל ערב — מיועד לדי' בר אחרי. כהרגל מעשרות שנים. ובביתם מבקרים ידידיהם, זקנים כמותם, השרויים בתוך מעגל חיהם הקודמים. אלא ערב אחד בשבוע מיועד ללימוד הלשון העברית. בני'החבורה מתכנסים סביב לשולחן הע' גול ונותנים צווארם בעולה של המורה לעב' ריה. והזקנים מנסים להפליט משפטים בל' שון המורה והקשה. ולאחר השיעור הם

עומדים על רגליהם ושרים שירים. עבריים בכובד ראש. כל הפרטים הקטנים נחרזים על מחרוזת ומגלים פרק מהווי ביישוב. דרך משל: זכתה הארץ בעיני הזקנים, אך אין להם שיה ושיג עם אנשי המקום ואין דעתם נוחה מארחם ורבעם. אנשי'המקום מצויירים בעיניהם בזמות אותו בר'נט המתגורר על גני'הבית שמגנז. מין צייר' אומן הוא, צנום ושוקף, וזיפי בלוריתו מסמ' רים מכל עבר. מתוך מכוסיו הקצרים מש' תרבכות שתי רגלים דקות ושעירות, והוא מתהלך עם נערה יתפה בלא גרבים, ופרעות שעירותיה המדובללות יורדות לה על מעיל העור המרופט. הזקנה אומרת לבעלה: "הבט וראה את הבריות הללו; כיצור שכתה" בסיפור "בחשאי" הוא מתאר את המלחמה החשאית בין שתי צורות'חיים במשך העב' ריי: המושבה והמושבי. האחרון הוקם כהמשך למושבה הקטנה השוכנת על הגב' עה. ובמושבה שוכן כבוד ר' נוח, שהיא החון, השוחט והחנווני במקום. ומשבאו המתישבים הראשונים וערכו את הנשף הגדול של חנוכת המושב, — באו איכרי' המושבה להשתחף בשמחה. ר' נוח מתהלך בין המון האורחים כמי שהשמחה שלו, היה שותה "לחיים" עם כל אחד ואחד. הגיע חור הנאומים נדחק אף הוא לדוכן פתח ואמר את דרשתו: "מי אני ומה כי אבא לדבר אליכם על אדמה ועל עבדות אדמה? אני לא זכיתי שאהיה מגדל בהמות ועופות, אדבא, הריני שוחט בהמות ועו' פות. אני קונה ומכר כל מיני חבואה ויר' קות ושמנים, ועדיין לא זכיתי לגדל קמח וזית... אבל, רבותי, אם שדה אין לי הנה ריה בני כריח השדה, וכשאזכה, אם ירצה השם, לגדלם בנחת אחנכם שיהיו לעו'בדי שמים ועובדי'אדמה כאחד. כי מה התבדל בין יהודי עובד'אדמה ובין ארמי עובד אדמה, האז? כך דיבר לו היהודי החסיד הנלהב. ולבסוף יצא בריקוד של שמחה. רקע ברגלו ושאל שאלת תם: מי אנחנו? — והקהל עונה פה אחד: ישראל! ואחרי החג באו ימים של חולין ארוכים. המתייש' בים התחילו מכשירים את קרקעותיהם. גשים וילדים טרחו חצרות בהגדרות והפכו את אדמות הקוצים לערוגות של גינה. בוקר

בוקר עם הגן, עד שלא נחאספו הזקנים שבמושבה לתפילה בציבור, היה ר' נוח עומד במדרגות של בית'הכנסת מעוסף בטלית ומעוטר בתפילין ומשקיף על המר' שב'ממקומו ניתן לו לראות את הנעשה בחצרות. הנה הגברים מכינים את עצמם לחריש. הנה הנשים עושות ברפתות. והוא, ר' נוח, מנענע להם בתפילה של ראש, וטליתו מחנפחת ברוח הקלה, וכולו אומר ברכה ורחכות הדעת ושמחה של נחת. בסו' פו של דבר דחק המושב את רגליו. מזכיר המושב, נחום בנעני, אדם מפוכח ומעשי, ההיפך מהחסידי, פתח צרכניה וקיפח את פרנסתו של ר'. נוח. אבל הוא קיבל את הכול במאור'סנים. וכנגד טענות אשתו, שהזקנים הולכים ועוברים מחנותו לצרכניה — היה משיב בנחת: קורטוב של בטחון לעולם לא מזיק, אני אומר לך. אולם הוא הלך ונידלדל, והצרכניה עלחה כפורחת. ר' נוח החליט לעזוב את המושבה. ועם עזיבתו את המקום החליט לעזוב גם את מקצועותיו הקודמים. לכפר חסידים הלך. להיות עובד אדמה. והוא נצטרף למתיישבים בכפר'חסידיים, ופרה יש לו וג'ירקות שחל, והוא חורש בשדה בבקי ורגיל.

שוב אפיזודה. אבל הוא מגלה את הני גוד בין שתי צורות'משק, וגם את ניגודי האופי בין החסיד הבאיר'השמת, הדואג לאחרים ושמה בכנינים של אחרים, לבין העסקן המפוכח'המעשי, הרואה רק את התועלת הממשית. אף שהיא מתאזרת לגבי פרטים.

סיפור אחרי סיפור. כל אחד הוא פרק חיים בפני עצמו, וכולם יחד פותחים אשנבים לחיים המגוונים בארץ. כאן אנו רואים כמה חמרים מצויינים נמצאים למספר בעל כשרון. לא כל הסיפורים שווים בתיאור, בהעלאת דמויות, במתיחות'הסיפורית, אבל כולם מלוטשים ליטוש מוגמר, מבהיקים מגבישי'בדולח ומפנים את הקורא ביכולת' כתיבה בלתי שכיחה, שיש בה תיאור מעודן, הווייה שירית. בת שחוק זקה, וראייה מקי' פה פינות מרובות בחיי הכפר והעיר בא' רץ ישראל.

ש. קורא